

17 september 2026

Erfgoed van de Week | De vergeten kunstenaars van de Liga Nieuw Beelden

Ellen van Kessel
Auteur

De Liga Nieuw Beelden was na de Tweede Wereldoorlog de grootste vereniging waarin architecten, beeldend kunstenaars en ontwerpers samenwerkten. In totaal gaat het om 361 namen, zoals Wim Crouwel, Aldo van Eyck en Frieda Hunziker. Toch is deze vereniging grotendeels vergeten en anno nu maar bij weinigen bekend. Een tentoonstelling - tot en met 1 november 2026 te zien in Atelier Volten - wil hier verandering in brengen.

Onderdeel van

Erfgoed van de Week 2026

Trefwoorden

Kunst & Cultuur

Gepubliceerd door: Redactie Bureau Monumenten en Archeologie

Gerelateerd in
openresearch.amsterdam

19-1-2022
**Cultural
Creative
Spaces &
Cities**

🔗 Bestuur &
Governance,
Kunst & Cul-
tuur, EU & In-
ternationaal

06-10-2023
**Podcast 2:
Yeliz Dogan
& Hetty**

🔗 Kunst &
Cultuur, Co-
creatie

24-9-2026
**Erfgoed
van de
Week | 40
jaar Stope-
ra**

Wim Crouwel (links), Ed Sonsbeek (midden) en Frieda Hunziker (rechts). | Foto: mw. Hartsyker.

Voorlopers en start

De Liga Nieuw Beelden komt voort uit een aantal andere progressieve bewegingen en collectieven. Meest bekend daarvan is CoBrA. De meeste van die bewegingen houden zich vooral bezig met vormexperimenten en discussies over stijl. De leden van de Liga Nieuw Beelden (hierna: de Liga) gaan een stap verder: zij willen de verschillende kunsten integreren. Kunstvormen zouden daarbij moeten opgaan in een totaalwerk. De Liga start in 1955 en is tot 1969 actief. Oprichters zijn beeldhouwer André Volten en grafisch vormgever Wim Crouwel. De oprichting vindt plaats in Fodor aan de Keizersgracht (nu museum FOAM), toen een dépendance van het Stedelijk Museum. Conservator Charles Karsten van het Stedelijk is daarbij betrokken en wordt ook lid van de Liga. Het zal niet verbazen dat de Liga jaarlijks een grote expositie met werk van haar leden in de nieuwe vleugel van het Stedelijk Museum mag inrichten. Directeur Willem Sandberg van het Stedelijk vindt het belangrijk dat zijn museum voor moderne kunst een blik op 'de wereld van morgen' moet geven - geheel in de lijn van de Liga.

Speelplaats aan de Zeedijk (juli 1958) ontworpen door Aldo van Eyck, met muurschilderingen van Joost van Roojen.
| Foto: beeldbank SAA ([10009A002982](#)).

Kunst en architectuur in een menselijke stad

Vanaf het begin ligt de lat van de Liga hoog: kunst, vormgeving en architectuur moeten met elkaar versmelten in dienst van het maatschappelijk welzijn en geluk. Dat is een nieuwe gedachte. In Amsterdam wordt na 1945 het Algemeen Uitbreidingsplan (AUP) uitgevoerd. Grondgedachte van het AUP is het scheiden van de functies wonen, werken, verkeer en recreatie. Leden van de Liga vinden dat het AUP zich te eenzijdig richt op woningbouw. Door die eenzijdigheid en de functiescheiding komt de leefbaarheid van buurten in het gedrang. De stad zou eerder een leefgebied en 'een ruimte voor spel en creatie' moeten zijn. De Liga gaat zich dan ook steeds meer richten op kunst in de stad en in de openbare ruimte. Een goed voorbeeld zijn de kinderspeelplaatsen in de Amsterdamse binnenstad van architect Aldo van Eyck met muurschilderingen van zijn zwager Joost van Roojen. Op de muren van de speelplaats ontwerpt Van Roojen abstract geometrische vormen in geel, groen, oranje en blauw. Deze ronde en rechte vormen keren terug in het koepelvormige klimrek, de ronde zandbak en in de rechte muurtjes.

De Poort van Constant bij sportpark Ookmeer in Amsterdam Nieuw-West, 1964. | Foto: beeldbank SAA ([10009A005320](#)).

Beeldend kunstenaar Constant gaat uit van de spelende mens (*homo ludens*) in zijn

ideeën over de stad Babylon. Een van de weinige werken die uitgevoerd is, is zijn abstracte sculptuur *De Poort* bij sportpark Ookmeer in Nieuw-West (in samenwerking met architect bij de Dienst Publieke Werken Enrico Hartsuyker). Bankjes bij de sculptuur moeten de ontmoeting bevorderen.

Ander voorbeeld van het versmelten van kunst en architectuur zijn de woonblokken aan de Dirk Schäferstraat in Amsterdam-Zuid uit 1957, waar architect Allert Warner samenwerkt met beeldend kunstenaar Josef Ongenae, die verantwoordelijk is voor het kleurontwerp.

Woonblokken aan de Dirk Schäferstraat van architect Allert Warner. Kunstenaar Josef Ongenae is verantwoordelijk voor het kleurontwerp. | Foto: Ellen van Kessel (2026).

De Liga is uiteraard fervent voorstander van de zogeheten percentageregeling beeldende kunst, waarbij 1 procent van het bouwbudget voor overheidsgebouwen besteed moet worden aan beeldende kunst. Uitbreiding van die regeling naar de openbare ruimte wordt in 1961 bepleit in een Bulletin van de Liga.

Vrouwen bij de Liga

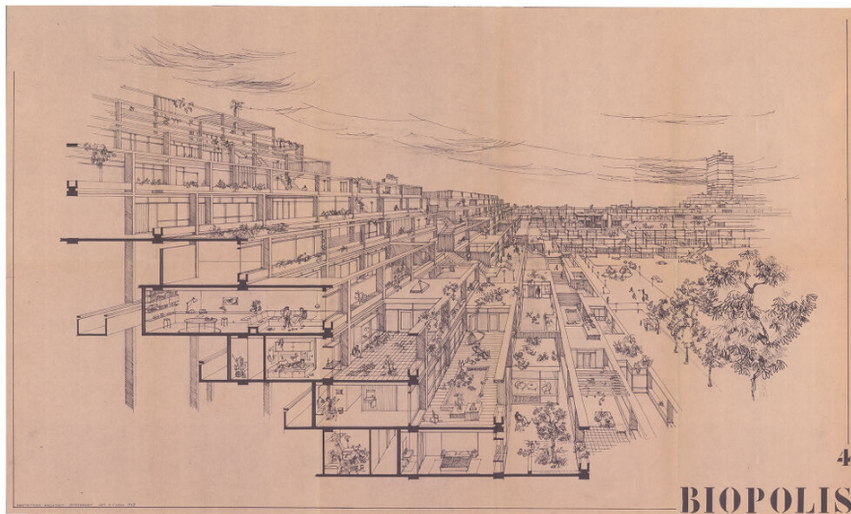
Verschillende vrouwen zijn lid van de Liga Nieuw Beelden en werken soms samen. Zo ontwerpt beeldend kunstenaar Frieda Hunziker in 1964 de - helaas nu verdwenen - muurschildering in de kantine van de Daniël Goedkoopschool, een ontwerp van gemeente-architect Manon Peyrot.

Muurschildering van Frieda Hunziker in de Daniël Goedkoopschool in Amsterdam-West. | Foto: beeldbank SAA ([Q10009009975](#)).

Tuinontwerper Mien Ruys bedenkt met architect Enrico Hartsuyker een gedeeltelijk overdekt waterpaviljoen voor het Gemeenschappelijk Administratiekantoor in Bos en Lommer, beter bekend als het GAK. Carel Visser is verantwoordelijk voor de erin geïntegreerde sculptuur, waarover en waarlangs ook het water stroomt. Architect Luzia Hartsuyker-Curjel is eveneens lid van de Liga. Vanaf 1961 werkt zij met haar man Enrico Hartsuyker aan *Biopolis*, een biologisch verantwoorde stad. In plaats van het

scheiden van functies vinden zij dat wonen, werken, winkelen en recreëren een ruimtelijke samenhang moeten hebben. *Biopolis* bestaat uit heuvels (piramides) met woningen aan de buitenkant. De andere functies liggen meer binnen in de heuvel, auto's vinden een plek in parkeergarages onderin.

Biopolis, de biologisch verantwoorde stad naar ontwerp van Enrico en Luzia Hartsuyker-Curjel. | Bron: [Het Nieuwe Instituut](#).

Slotakkoord en opheffing

De Liga heeft vanaf zijn begin te maken met spanningen en frictie. De discussies gaan vooral over de invulling van de samenwerking, synthese en integratie. Die discussie gebeurt openlijk. Zo besteedt een nummer van het architectuurblad *Forum* hier in 1959 aandacht aan. De verschillen blijken ook uit een enquête onder de leden. Sommigen vinden dat men al werkend tot een synthese moet komen; voor anderen is integratie maar tot op zekere hoogte mogelijk. Architect Aldo van Eyck vindt het volledig in elkaar opgaan niet wenselijk: '*integratie = impotentie*'. In de pers krijgt de Liga te maken met veel kritiek en onbegrip. Lezersreacties in de Amsterdamse krant *Het Parool* zijn vaak negatief. Nog lang niet iedereen is begin jaren 60 klaar voor de nieuwe beeldtaal van de Liga. Sommige Liga-leden zeggen hun lidmaatschap op. Constant is van mening dat de Liga meer een radicale strijdgroep moet worden en stapt in januari 1965 op. Beeldend kunstenaar Ans Wortel vindt de Liga te elitair. Intussen komen er ook nieuwe kunststromingen op die niet stroken met de idealen van de Liga, zoals pop-art en conceptuele kunst.

In 1969 houdt de Liga op te bestaan en brengt hier een slotpublicatie over uit. Belangrijkste reden is – naar eigen zeggen – dat de doelstellingen min of meer gemeengoed zijn geworden en in culturele kringen intussen geaccepteerd zijn. Na het opheffen van de Liga blijft kunst in gebouwen en in de openbare ruimte belangrijk. Individuele kunstenaars als André Volten, Peter Struycken en Yvonne Kracht gaan zelf door met het maken van kunst voor de openbare ruimte. Wim Crouwel richt vormgevingsbureau Total Design op, waarbij grafische en ruimtelijke vormgeving samengaan. De slotpublicatie van de Liga besluit strijdbaar: '*Het nieuwe beelden sterft nimmer, daarom sterft de Liga Nieuw Beelden.*'

Tuinontwerper Mien Ruys bedenkt met architect Enrico Hartsuyker een gedeeltelijk overdekt waterpaviljoen voor het Gemeenschappelijk Administratiekantoor in Bos en Lommer, beter bekend als het GAK. Carel Visser is verantwoordelijk voor de erin geïntegreerde sculptuur, waarover en waarlangs ook het water stroomt. | Foto's: beeldbank Nationaal Archief ([2.24.01.05 922-6313](#)) en [2.24.01.03 922-6377](#)).

Erfgoed van de Week

In de rubriek Erfgoed van de Week staat elke week een bijzondere archeologische vondst, vindplaats, voorwerp, monumentaal gebouw of historische plek in de stad centraal. Via de website amsterdam.nl/erfgoed, [Open Research Amsterdam](#), [LinkedIn](#), Instagram [@monumentenarcheologie](#), en Facebook [Monumenten en Archeologie](#) delen de erfgoedexperts van Bureau Monumenten en Archeologie het erfgoed van de stad met Amsterdammers én overige geïnteresseerden. Dit artikel is geschreven door Ellen van Kessel.

De expositie in Atelier Volten. | Foto: Ellen van Kessel.

Tentoonstelling

De tentoonstelling *Liga Nieuw Beelden*, totaal nieuwe wereld is in Atelier Volten te zien tot en met 1 november 2026. Vanaf 2 november 2026 tot 1 maart 2027 is het atelier open voor groepen, op afspraak. Ook zijn er verschillende activiteiten rondom de tentoonstelling. Houd het aanbod op de website in de gaten.

11 april – 1 november 2026
Atelier Volten

liga
nieuw
beelden
totaal nieuwe wereld

Curatoren Matisse Huiskens en Melle van Maanen schreven '*Geen katalogus
liga nieuw beelden totaal nieuwe wereld*'. Te koop bij Atelier Volten.

- [Website Atelier Volten](#)

Vrouwen en de Liga Nieuw Beelden

In het Van Eesterenmuseum wordt dit najaar een tentoonstelling over *Vrouwen en de Liga Nieuw Beelden* (werktitel) ingericht. De opening is op donderdag 10 december om 17.00 uur. Meer informatie volgt binnenkort op de museumwebsite.

- [Website Van Eesterenmuseum](#)